

Det går i släkten

Så blev bostaden det nya arvegodset



Innehållsförteckning

Inledning	3
Metod	4
Rapporten på 30 sekunder	5
Arv i Sverige – så fungerar det	6
Från kungakrona till kvadratmeter – en historisk översikt av arvsfrågan	7
Från släktklenoder till småhus – så har vad vi ärver förändrats	8
Arvtagare: Förväntningar på arv, arvets storlek och dess betydelse	9
Arvlåtare: Uppskattning av arv, arvets storlek och vikten av att lämna ett arv efter sig	13
Arvlåtare och arvtagare: En jämförelse	16
Arv som ekonomisk kompass: Så styr framtida tillgångar dagens ekonomiska beslut	20
Arv som stigberoende – så blir det moderna arvet en multiplikator för ojämlikhet	21
Avslutning och slutsatser	23
Källförteckning	24

Inledning

ARV – FRÅN PRIVATSAK TILL SAMHÄLLSFRÅGA. Under de kommande två decennierna kommer stora värden att byta ägare i Sverige via arvsskiften. När fyrtiototalister och femtiotalister lämnar efter sig bostäder, aktier och annat av värde, är arv inte längre en angelägenhet enbart för familjeförmögenheter i adliga släkter eller näringslivsdynastier.

I takt med att förmögenhetsbildningen i det ägda boendet har vuxit, inte minst bland 40-talisterna, ökar värdet av de arv som kommer att föras vidare under de kommande decennierna. OECD uppskattar att kombinationen av att arvlåtarnas tillgångar växer och att livslängden ökar riskerar att både överföra och skapa ojämlikhet mellan generationer. Bostadsägandet och det ökade välståndet som framför allt gynnat den så kallade Boomer-generationen och den efterföljande Generation X har helt enkelt växt de kapital som kommer skiftas, eller redan har skiftats vid ett arv även inom medelklassen. Det rör sig sannolikt om mycket stora summor och mot den bakgrunden valde vi att fråga både arvlåtare och arvtagare hur attityder, förväntningar och avsikter kring arv ser ut, samt vilken betydelse bostaden har i dessa arvsöverföringar.

Syftet med undersökningen är att belysa hur arvets roll har förändrats i dagens Sverige – både som ekonomisk maktfaktor och som en generationsövergripande erfarenhet som inte längre är reserverad för de med de allra högsta inkomsterna. Rapporten och undersökningen fokuserar särskilt på arvets förväntade storlek och form, om det påverkar hushållens ekonomiska beslut, och hur synen på arv skiljer sig mellan arvtagare och arvlåtare.

Arv är ett lika mytomspunnet som mångfacetterat begrepp. Å ena sidan är det i svensk lag en rätt som är omgärdad och hårt reglerat av juridiken. Å andra sidan är arv förknippat med begrepp som arvegods, arvstitel och arvtagerska som snarare för associationerna till rikedom, dynastier och en svunnen tid.

Genom historien har arv varit en ständigt närvarande maktfaktor som inte minst varit en av de starkaste institutionerna när det kommer till att upprätthålla makthierarkier. I monarkier går kronan i arv, titlar har och går fortfarande i arv inom adeln. I de medeltida och sedan det feodala samhällsskicket var ofta ens lott i livet något man ärvde – om man blev träl, statare, en viss typ av hantverkare eller adelsman.

I takt med ett starkare jämlikhetsideal och det moderna samhället har frågan om arv blivit allt mindre aktuell i debatten. Möjligen dyker den upp när det rör sig om väldigt förmögna näringslivsfamiljer som familjen Stenbeck med Kinnevik eller familjen Wallenbergs maktsfär – eller i diskussioner om den svenska monarkin. För ett tiotal år sen kom boken *Jorden de ärvde* av journalisten Björn af Kleen om fideikommisslagstiftningen som blev uppmärksammas och blåste liv i arvsdebatten, men då om en ganska särskild del av lagstiftningen där vissa gods fortfarande omfattades av en slags manlig arvsrätt där den äldsta sonen ärvde.

Arv inom medelklassen är däremot ett nästan obefintligt ämne i den svenska samhällsdebatten. Detta trots att det rör sig om stora summor, inte minst i fastighetsvärden, som varje år överförs från dödsbon till dess bröstarvingar. I en artikel i *The Economist* som publicerades i februari 2025 beskrivs hur världen står på tröskeln till en ny "inheritocracy" – ett samhälle där ärvd förmögenhet håller på att utmana hårt arbete som den avgörande faktorn för ekonomisk trygghet.

Det är en del av en större internationell utveckling, där inte minst det breda bostadsägandet och värdeökningen på bostäder blivit en faktor i ett allt större summor överförs genom arv. I Frankrike har arvsflödena som andel av BNP fördubblats sedan 1960-talet, och i Tyskland nästan tredubblats. För många unga avgörs möjligheten att köpa bostad i dag inte främst av utbildning eller yrkesval, utan av om man har tillgång till "the Bank of Mum and Dad" eller "mamma och pappa-banken". Arvet håller på att bli en central fråga för samhällsekonomin och för den ekonomiska jämlikheten. Det är en utveckling där bostadsägandet spelar en central roll, och därför har vi valt att undersöka frågan om det moderna arvet och boendets roll i arvet närmare.



Metod

Undersökningen har genomförts av Juni Strategi på uppdrag av Mäklarsamfundet. Syftet har varit att kartlägga attityder, förväntningar och avsikter kring arvsöverföringar.

Enkäten omfattade 17 frågor av varierande typ – envalsfrågor, flervalsfrågor samt frågor på skattningsskala. I inledningen fick samtliga respondenter besvara frågor om sin familjesituation. Utifrån dessa svar delades de in i två grupper:

- 1. Arvtagare – personer som har minst en förälder i livet.**
- 2. Arvlåtare – personer som inte har några föräldrar i livet, men som har barn i livet.**

Efter denna indelning fick respektive grupp svara på anpassade frågor om attityder till arv, synen på arvets ekonomiska och symboliska betydelse samt förväntningar på arvets storlek och form. Särskild vikt har lagts vid att förstå hur arvets förväntade betydelse påverkar hushållens ekonomiska beslut och synen på bostaden som en central del av förmögenhetsöverföringen mellan generationer.

Undersökningen har besvarats av 1000 respondenter i åldrarna 40 år och uppåt. Den genomfördes som en enkätstudie via en rikstäckande panel med allmänheten som målgrupp. Datainsamlingen genomfördes av Bilendi Sverige under perioden juli–augusti 2025.



Rapporten på 30 sekunder

44%*

* Undersökningen visar att nästan hälften av alla tillfrågade (44 procent) förväntar sig att ärva minst en bostad, och att bostaden i praktiken blivit den främsta kanalen för förmögenhetsöverföring.

60%*

* Nästan 60 procent av arvlåtarna räknar med att lämna efter sig en bostad men endast en mindre andel har upprättat testamente. Det innebär att en mycket stor del av svenska bostäder förr eller senare byter ägare genom arv och sannolikt tillfaller bröstarvingarna.

2,6 mkr*

* Det genomsnittliga värdet på det förväntade arvet uppgår till 2,6 miljoner för bostad vilket motsvarar drygt 60 genomsnittliga månadslöner. För övriga tillgångar uppgick det förväntade värdet till 700 000 kronor.

1 av 5*

* En av fem arvtagare uppger att möjligheten till arv påverkat beslut om deras sparande och/eller bostadsköp.

3,3 mkr*

* Det genomsnittliga arvet som arvlåtare uppskattar lämna efter sig är 3,3 miljoner i värde för en bostad, vilket motsvarar drygt 77 genomsnittliga månadslöner, och 1,6 miljoner för övriga tillgångar.

Arvsgapet*

* De som har högre inkomster och förmögenhet förväntar sig ett större arv. Arv riskerar att fungera som en mekanism som förstärker ekonomiska skillnader även inom den breda medelklassen.



Trots detta är arv fortfarande ett ämne som inte diskuteras särskilt mycket: tre av fyra svenskar har aldrig pratat med sina arvtagare om arvet, och en tredjedel planerar inte heller att göra det (Källa: Novus).

Arv i Sverige – så fungerar det

OM ARVSRÄTTEN. När en person avlider uppstår ett dödsbo, vilket innebär att en juridisk person förvaltar den avlidnes tillgångar och skulder tills kvarlåtenskapen kan fördelas. Med kvarlåtenskap avses den egendom som återstår efter att skulderna dragits av, och det är den egendomen som sedan delas mellan arvingar och eventuella testamentstagare. Arvsrätten i Sverige regleras i Ärvdabalken (1958:637), som anger vem som har rätt till arv, hur egendomen ska fördelas samt vilka möjligheter en arvlåtare har att genom testamente påverka fördelningen.

Den svenska arvsordningen bygger på tre så kallade arvsklasser. I den första arvsklassen finns den avlidnes barn och deras avkomlingar, de så kallade bröstarvingarna. Finns inga bröstarvingar går arvet vidare till den andra arvsklassen, som omfattar föräldrar och, om dessa är avlidna, den avlidnes syskon och syskonbarn. Den tredje arvsklassen består av far- och morföräldrar samt deras barn, medan kusiner saknar arvsrätt enligt svensk lag. Om det inte finns några arvingar i någon av arvsklasserna tillfaller kvarlåtenskapen i stället Allmänna arvsfonden, en statlig juridisk person som inrättades 1928. Fondens syfte är att främja ideell verksamhet till nytta för barn, unga och personer med funktionsnedsättning, vilket gör att kvarlåtenskap utan arvingar tas tillvara för samhällsnyttiga ändamål.

En central del av arvsrätten är laglotten – den del av arvet som bröstarvingar alltid har rätt till, oavsett testamente. Laglotten utgör hälften av arvslotten, det vill säga den del barnet skulle ha fått enligt lag om inget testamente fanns. En arvlåtare kan därför endast fritt förfoga över hälften av sin egendom. Genom testamente kan den avlidne uttrycka sin vilja om hur kvarlåtenskapen ska fördelas, men testamentet måste uppfylla lagens formkrav och får inte inskränka arvingarnas rätt till laglott. I vissa familjesituationer gäller särskilda regler. Barn som inte är gemensamma med den efterlevande maken – så kallade särkullbarn – har rätt att få ut sin arvslott direkt vid förälderns död. För gemensamma barn gäller däremot att arvet i första hand tillfaller den efterlevande maken med fri förfoganderätt, och barnen får då sitt arv först när även den efterlevande maken avlidit, ett så kallat efterarv. Sambor omfattas inte av arvsrätten enligt lag och måste upprätta testamente om de vill ärva varandra.

Historiskt sett har arv beskattats i Sverige. Arvsskatt infördes redan under 1600-talet, och systemet har därefter förändrats flera gånger. Under 1900-talet var arvsskatten en del av statens intäkter, men den kom med tiden att uppfattas som komplicerad och orättvis, särskilt för familjer där tillgångarna bestod av fastigheter eller företag snarare än kontanter.

2004 beslutade riksdagen att avskaffa arvsskatten och gåvoskatten, och lagen trädde i kraft den 1 januari 2005. Avskaffandet motiverades med att beskattningen skapade administrativa svårigheter och kunde tvinga arvtagare att sälja bostäder eller företag för att betala skatt. Sedan dess är arv och gåvor helt skattefria i Sverige, vilket också gör oss till ett av få OECD-länder som helt saknar arvsskatt.



MIRELLA LILKAER
JURIST MÄKLARSAMFUNDET

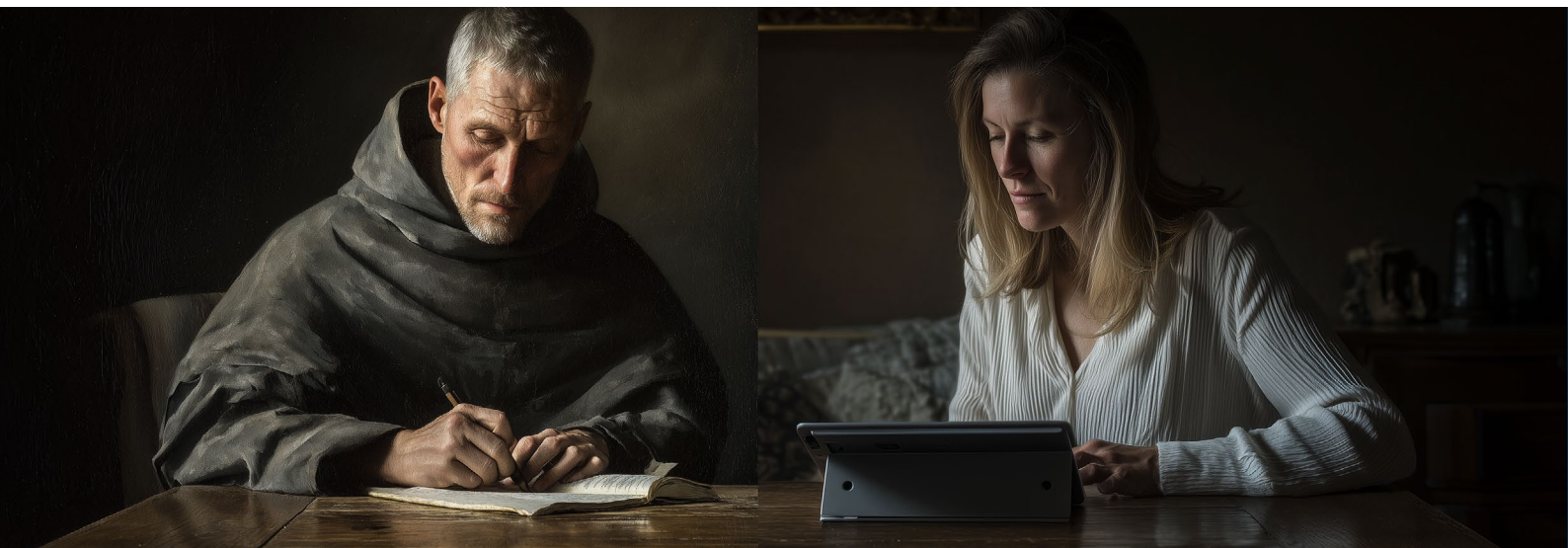
”Arv och hur ett arv ska fördelas är omgärdat av mycket juridik. När någon avlider uppstår inte bara juridiska frågor, utan också en sorgeprocess som alla hanterar på olika sätt. Att träffa en jurist för att förbereda dokument inför en bortgång kan därför kännas vemodigt – för vem vill planera för något sådant? Men att ha korrekta handlingar på plats, så som ett upprättat testamente kan faktiskt vara en stor hjälp för de närstående, och skapa trygghet när den dagen faktiskt kommer.”

Från kungakrona till kvadratmeter – en historisk översikt av arvsfrågan

ARVET I FÖRÄNDRING. I det svenska ståndssamhället var arvet i grunden ett verktyg för att bevara hierarkier. Kronan gick i arv inom kungahuset, adliga titlar inom släkter, och jordäggande, titel och yrken markerade tillhörighet till ett stånd.

Med industrialiseringens framväxt och en växande medelklass förändrades arvets karaktär delvis. Kapital och bostäder ersatte jordäggande som tillgång och symbol för värde. Samtidigt började arvsrätten gradvis moderniseras. Kvinnor fick lika arvsrätt, laglotten upprättades för bröstarvingar och arv blev mer av en juridiskt skyddad och allmän rätt, snarare än ett arvssystem för eliten.

Under 1900-talet blev arvet en del av välfärdsstatens ekonomi. Staten beskattade dödsbon, men i takt med stigande bostadspriser och förändrade familjestrukturer växte kritiken mot arvsskatten. När den till slut avskaffades 2005 försvann en av statens tyngsta kopplingar till arvet som institution och blev mer av en privatsak än en politisk angelägenhet. Sen arvsskattens avskaffande finns inte heller någon offentlig statistik över arvsöverföringar i Sverige.



- **Medeltiden:** Arv följer ståndssamhällets ordning – jord, titlar och privilegier går i arv inom adeln och kyrkan. Kvinnors arvsrätt är begränsad, och arvet används för att bevara makt inom släkten.

- **1600-talet:** Arvsskatt införs för första gången som ett sätt att finansiera staten. Arv blir en fråga om både makt och pengar. Fideikommiss införs – ett system där stora gods inte får delas upp, utan går vidare till äldste sonen.

- **1800-talet:** Industrialismen och den framväxande medelklassen förändrar arvsbegreppet. Arv handlar inte längre bara om jord utan om kapital, företag och egendom. Kvinnors rätt till arv stärks genom successiva reformer i arvsrätten.

- **1928:** Allmänna arvsfonden inrättas. Kvarlåtenskap utan arvingar går till samhället, inte staten, för att främja verksamhet för barn, unga och

så småningom personer med funktionsnedsättning.

- **1958:** Ärdebalken träder i kraft och samlar arvsrätten i en modern lag. Bröstarvingars rätt till laglott slås fast och hälften av arvet kan inte testamenteras bort.

- **1970 och– 1980-tal:** Arvsskatten blir ett politiskt samtalsämne. Kritik växer mot att familjeföretag och gårdar tvingas säljas för att betala skatt.

- **1 januari 2004:** Arvsskatten för efterlevande make, registrerad partner och sambo avskaffas.

- **1 januari 2005:** En enig riksdag röstar för att arvsskatten avskaffades för alla övriga arvingar och gåvomottagare. Datumet ändras i efterhand till 17 december 2004 för att de anhöriga till de svenskar som avled i tsunamikatastrofen också skulle omfattas.

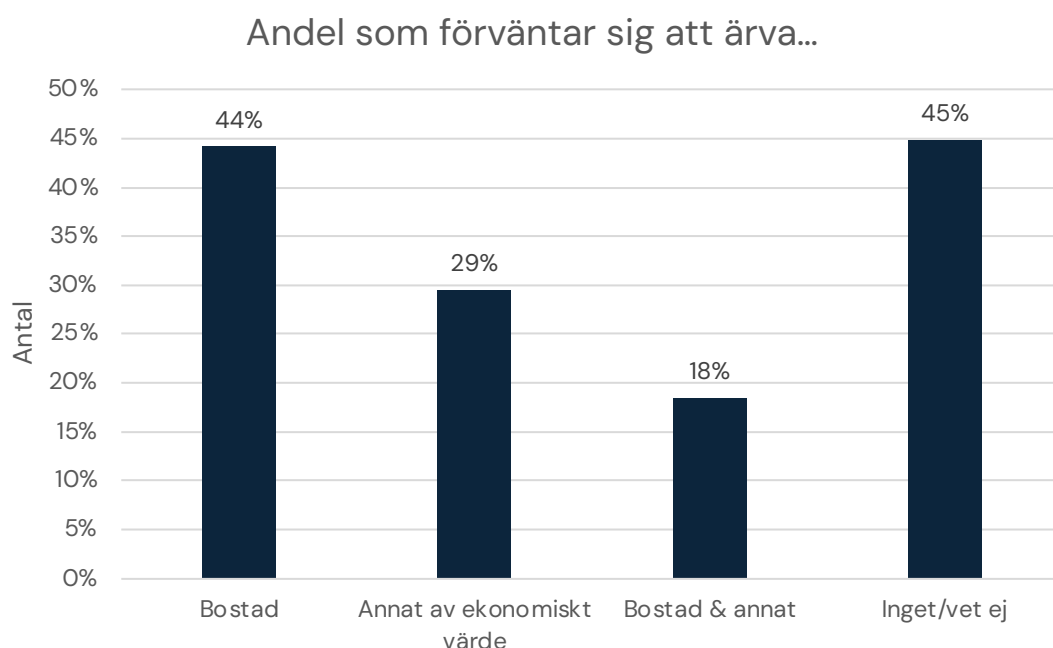
Från släktklenoder till småhus – så har vad vi ärver förändrats

MÅNGA FÖRVÄNTAR SIG ATT ÄRVA EN BOSTAD. Arvets innehåll, symbolik och villkor har som det illustrerades i det föregående avsnittet förändrats kraftigt över tid. Från att jord och mark, släktklenoder och titlar gick i arv inom överklassen har det blivit en mer allmängiltig företeelse. Framför allt är också arv i dag i hög grad förknippat med fastigheter och bostäder. Denna utveckling har inte uppstått i ett vakuum. Den är i hög grad ett resultat av att Sverige de senaste decennierna gått från ett land där de flesta hyr sitt boende, till en hemägarnation. Enligt Boverkets årliga *Bostadsmarknadsenkät* har bostadsägandet vuxit kraftigt i omfattning sedan efterkrigstiden. I dag bor omkring 70 procent av svenskarna i ägt boende.

Det är en utveckling som också kommer fram tydligt i undersökningen. Bostaden blir alltmer av ett nav när det kommer till arvsöverföring. Tillgångarna sitter ofta i den eller de fastigheter man äger och det är dessa som överförs och sedan kan komma att realiseras vid försäljning efter att arvet skiftats. Därtill har många i en äldre generation både köpt sina bostäder till ett lägre pris än vad de är värda idag, ofta haft möjlighet att amortera på sina bolån och i många fall bott där en längre tid, vilket förstärker värdeutveckling, inflation och amorteringsgraden. Den svenska drömmen har ofta sammanfattats som Villa, Volvo, vovve. I detta fall bör också värdeökning läggas till i allitterationen – och den verkar i allt högre utsträckning kunna realiseras för de efterlevande som ärver en bostad.

”Den svenska drömmen har ofta sammanfattats som Villa, Volvo, vovve. I detta fall bör också värdeökning läggas till i allitterationen – och den verkar i allt högre utsträckning kunna realiseras för de efterlevande som ärver en bostad.”

I undersökningen anger 44 procent av de svarande att de förväntar sig ärva en bostad och 18 procent att de förväntar sig att ärva en bostad och annat. 62 procent förväntar sig alltså att sannolikt ärva någon typ av fastighet, vilket illustrerar vilken central komponent som boendet blivit i arvsscenarioet.



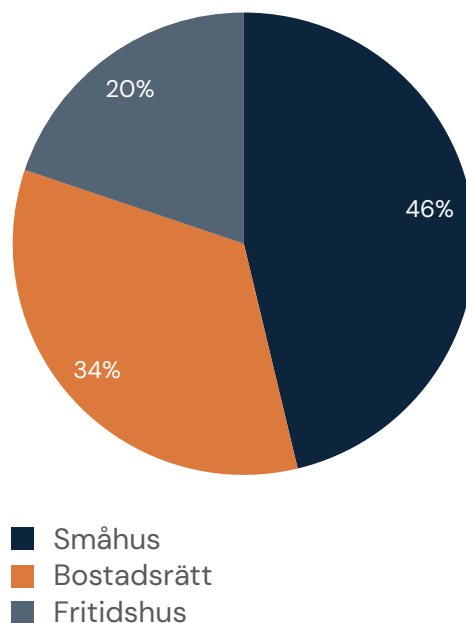
Av de respondenter som förväntar sig att ärva en bostad är det framför allt småhus (46 %) som man förväntar sig att ärva, följt av bostadsrätter (34 %) och fritidshus (20 %).

Denna utveckling är antagligen inte unik för Sverige. I OECD:s rapport *Housing Taxation in OECD Countries* (2022) framgår att tillgångar i form av bostäder ofta beskattas särskilt förmånligt vid arv och förmögenhetsöverföringar. Ungefär hälften av de 24 OECD-länder som har arvsskatt eller dödsboscatt tillämpar någon form av lättnad eller undantag för huvudbostaden. Det innebär att bostaden i många länder beskattas lindrigare än andra tillgångar vid ett arvskifte.

I Sverige bidrar dessutom flera strukturella faktorer till att bostaden ofta blir en del av ett dödsbo. Låg flyttfrekvens bland äldre, brist på seniorbostäder, en stark kvarboendeprincip, platsbrist på äldreboenden och höga transaktionskostnader i form av till exempel reavinstskatten gör att många äldre blir kvar i sin ägda bostad. Det innebär att den i allt högre utsträckning också blir den huvudsakliga tillgången i ett dödsbo.

Det ägda boendet har alltså inte bara blivit en viktig faktor för förmögenhetsbildning under livstiden eller den så kallade bostadskarriären. Den har också blivit och lär fortsätta vara den centrala delen i förmögenhetsöverföring vid allt fler arvskiften.

Vilken typ av bostad förväntas att ärvas?



Arvtagare: Förväntningar på arv, arvets storlek och dess betydelse

BETYDANDE SUMMOR. Att vara arvtagerska eller arvtagare har i en kulturell kontext ofta förknippats med någon som på grund av ett kommande arv har det ekonomiskt förspänt för en livstid framåt. Kanske går tankarna till någon som är en del av en familjedynasti eller som kommer ärva en del av ett imperium. Det kanske mest kända samtida exemplet är Paris Hilton, som med "titeln" arvtagerska blev en slags kändisikon på 2000-talet. Hon var varken artist eller skådespelerska utan helt enkelt bara "känd för att vara känd".

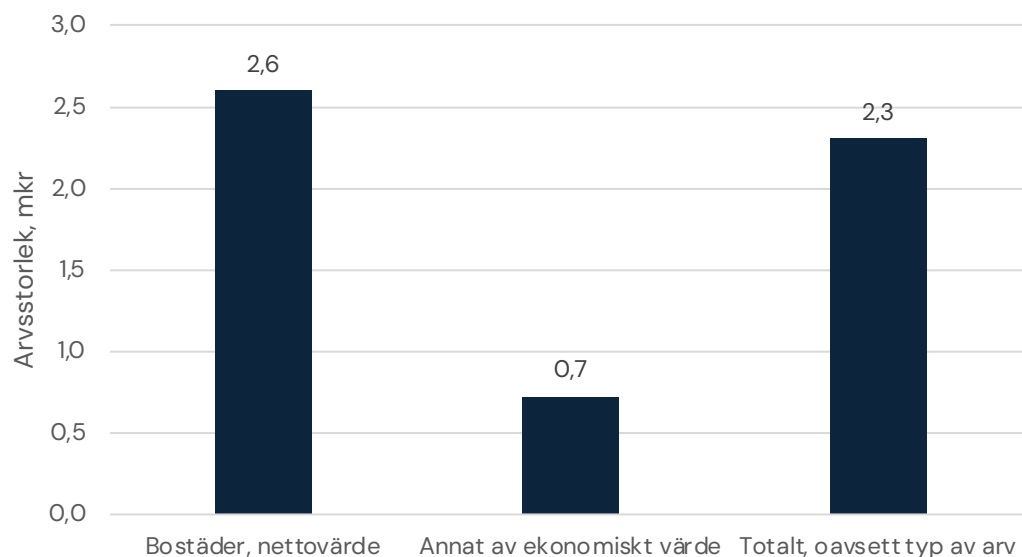
Merparten av de som ärver blir såklart inte ekonomiskt oberoende. Men faktum är att ett arv idag ofta rör sig om betydligt mer än saker av sentimentalt värde eller vad som kan beskrivas som kaffepengar.

Undersökningen ger en föraning om att kommande arv har blivit en realitet även för många i medelklassen och att summorna som man förväntar sig att ärva är betydande.

"Det ägda boendet har alltså inte bara blivit en viktig faktor för förmögenhetsbildning under livstiden eller den så kallade bostadskarriären. Den har också blivit och lär fortsätta vara den centrala delen i förmögenhetsöverföring vid allt fler arvskiften."

Bland de som tror sig ärva en bostad uppskattas det genomsnittliga arvet till omkring 2,6 miljoner kronor, medan det genomsnittliga uppskattade arvet för annat av ekonomiskt värde uppgår till 700 000 kronor. Det innebär att bostaden utgör den klart största delen av de tillgångar som överförs mellan generationer – en utveckling som speglar både prisutvecklingen för bostäder och hur det ägda boendet blivit en av de viktigaste tillgångarna för förmögenhetsbildning.

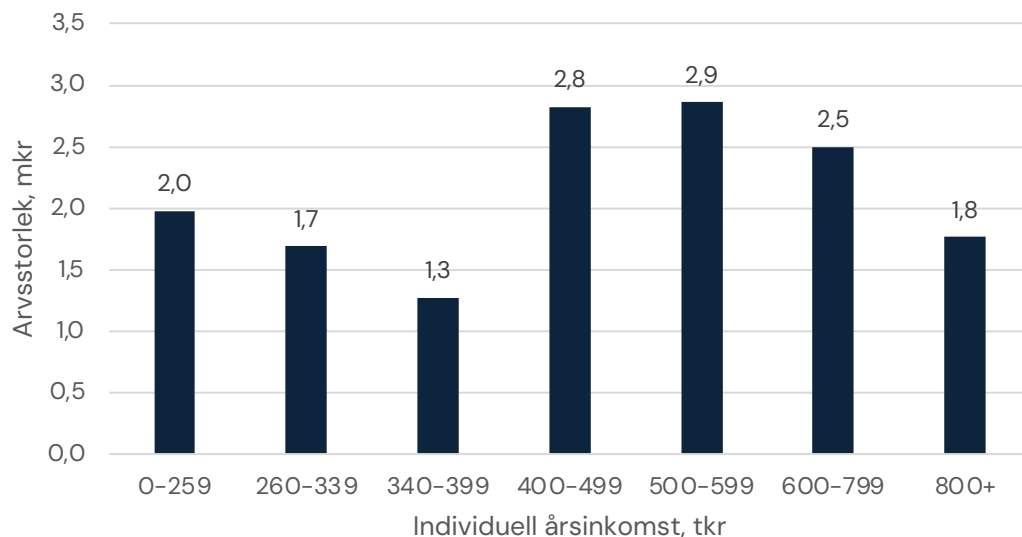
Genomsnittligt förväntad arvsstorlek



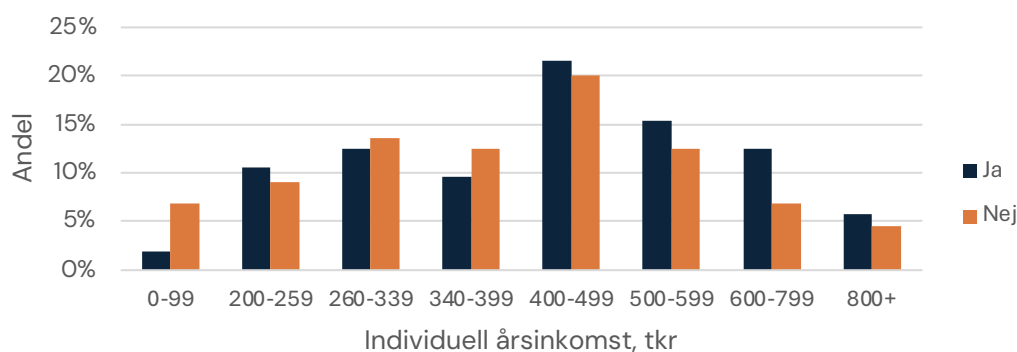
Samtidigt visar resultaten på en tydlig koncentration: de som redan har höga inkomster eller mycket kapital är också de som i störst utsträckning förväntar sig att ärva. Bland arvtagare med årsinkomst över 400 000 kronor uppgår det förväntade arvet till i snitt 2,5 miljoner kronor, jämfört med 1,6 miljoner bland dem med lägre inkomster. De som tjänar mer förväntar sig alltså arv i högre utsträckning – och större sådana. Dessutom förväntar sig också fler med höga inkomster att ärva bostäder.

Detta samband mellan arvets storlek, förmögenhet och inkomstnivå visar att arv tenderar att förstärka redan existerande ekonomiska skillnader. Det moderna arvet riskerar att bli form av kapitalackumulation som överförs mellan generationer, snarare än en utjämnande faktor.

Förväntat arv i relation till inkomstnivå

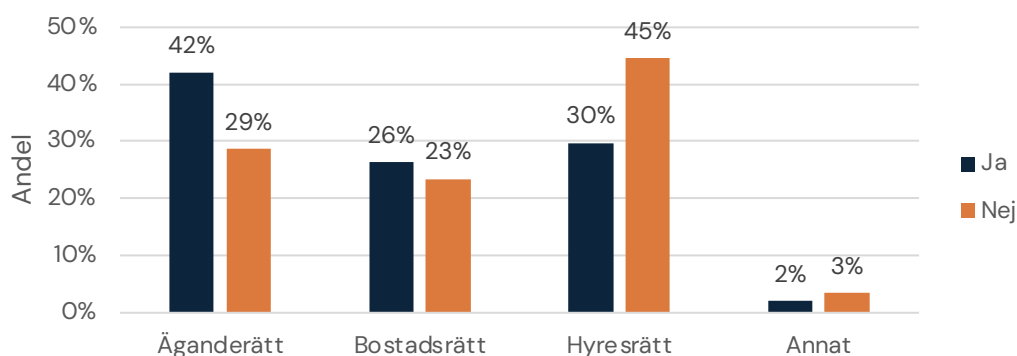


Räknar du med att ärva någon/några bostäder från dina föräldrar?



En annan faktor där det finns ett tydligt samband mellan förväntat arv och storlek på förväntat arv är boendeformen. Arvtagare som förväntar sig bostadsarv bor i högre grad i ägt boende (68 %) jämfört med dem som inte gör det (52 %). Det indikerar att arvsförväntan redan i dag kan forma ekonomiska beslut, till exempel om man väljer att köpa eller hyra sitt boende, och detta långt innan själva arvet realiseras.

Räknar du med att ärva någon/några bostäder från dina föräldrar?

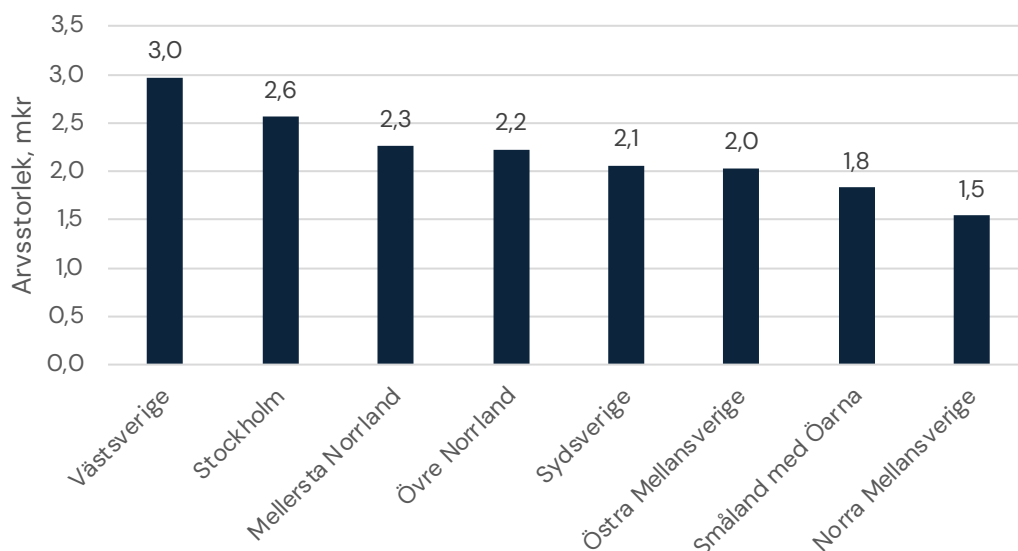


"De med höga inkomster och mycket kapital förväntar sig alltså både i högre utsträckning att faktiskt ärva och dessutom att ärva mer."



Den geografiska variationen i förväntad arvstorlek skiljer sig i olika delar av landet. Högst förväntat arv återfinns i Västsverige (3,0 miljoner kronor) och Stockholm (2,6 miljoner), medan arvets storlek sjunker successivt i Norrland och Småland, där det i genomsnitt ligger mellan 1,5 och 2 miljoner kronor. Denna skillnad speglar sannolikt bostadsprisernas utveckling.

Förväntad arvsstorlek, totalt, geografisk spridning



Samtidigt indikerar resultaten att geografin i sig inte är den mest avgörande faktorn för arvets storlek. Betydligt starkare samband syns mellan arvets storlek och inkomst- samt förmögenhetsnivå. Personer med högre inkomster och större eget kapital uppger genomgående att de förväntar sig större arv, oavsett bostadsort.

Det är alltså inte regionen, utan resurserna som verkar avgöra både hur mycket man förväntar sig att arva och vilken betydelse arvet får för den egna ekonomin. På så sätt blir arvet ytterligare ett uttryck för de ekonomiska skillnader som redan finns mellan hushåll och individer, snarare än mellan olika regioner.

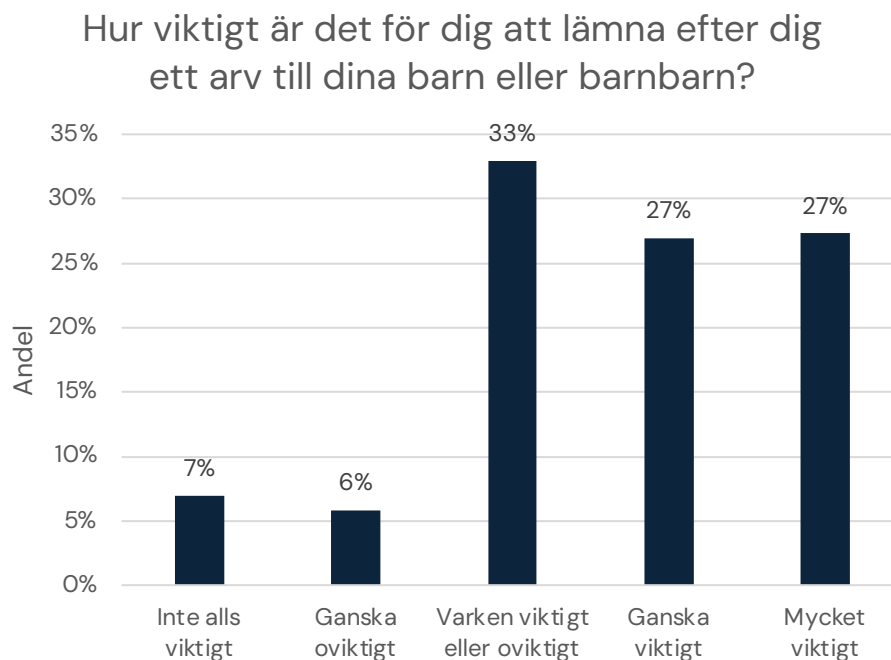


"Personer med högre inkomster och större eget kapital uppger genomgående att de förväntar sig större arv, oavsett bostadsort."

Arvlåtare: Uppskattning av arv, arvets storlek och vikten av att lämna ett arv efter sig

VIKTIGT ATT LÄMNA NÅGOT EFTER SIG. Att lämna ett arv efter sig har såklart flera betydelser, och det är inte alltid menat i monetära termer. På engelskan finns egentligen tre begrepp för olika typer av arv och att ärva: heritage, inheritance och det lite mer laddade legacy. På svenskan finns dock främst begreppet arv, oavsett om det handlar om att lämna ett avtryck eller att faktiskt lämna ett ekonomiskt arv till sina arvingar.

Arvsnormen har länge varit stark. Många ser det som ett viktigt värde att lämna någonting efter sig, inte sällan i form av ekonomiska tillgångar. I delen av undersökningen som riktat sig till just arvlåtare svarar hela 52 procent det är ganska eller mycket viktigt, och 33 procent att de varken är viktigt eller oviktigt att lämna efter sig ett arv till barn eller barnbarn.



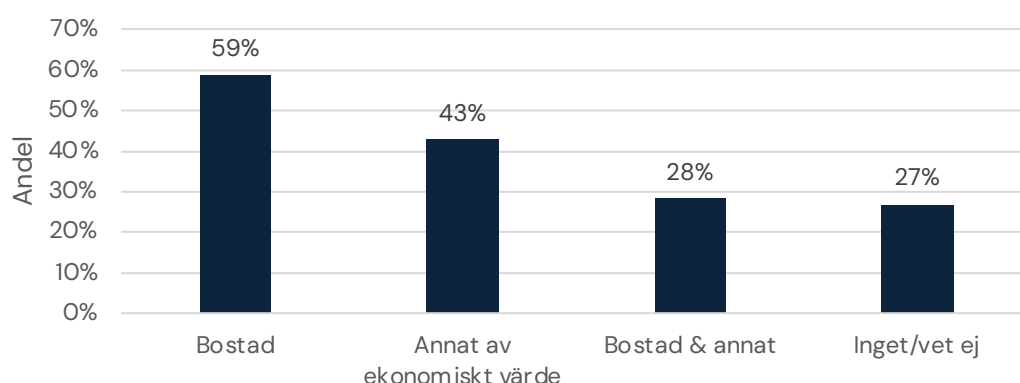
I kontrast till det idealet har en idé om att man borde använda sina resurser medan man kan börjat växa fram — en slags "*spend it while you can*"-attityd. Internationellt har begrepp som "*Spend the Kids Inheritance (SKI generation)*" blivit populära: Äldre generationer som väljer att medvetet spendera sitt kapital snarare än att samla pengar på hög och spara det till ett framtida arv. Utvecklingen går sannolikt hand i hand med en längre förväntad livslängd, förbättrad hälsa bland äldre och en allmän inställning att man borde sätta guldkant på tillvaron på ålderns höst.

En variant på detta är kärnan i boken *Die With Zero: Getting All You Can from Your Money and Your Life* av Bill Perkins. Perkins argumenterar för att en mer traditionell ekonomisk inställning där man sparar i decennier för att till sist njuta sent i livet ofta missar att hälsan, tiden och kapaciteten att njuta blir mer begränsad med åldern. Enligt hans filosofi bör man i stället lägga upp sina utgifter så att man dör med noll på kontot och utnyttjar sina tillgångar under livets gång snarare än att lämna pengar efter sig. Perkins betonar att pengar är till för att omvandlas till upplevelser, relationer och minnen, och att det optimala är att spendera pengar på det när man fortfarande är vid god hälsa och har energin och lusten att njuta av dem. Han föreslår bland annat en slags rationellt lyckomaximerande plan där livet delas in i tidsspann och man fördelar sina utgifter och investeringar i de stadier där de ger mest värde.

Även om en del av de svarande (13 procent) menade att det är ganska oviktigt eller inte alls viktigt att lämna ett arv efter sig så verkar detta vara en trend som mer fått uppmärksamhet än ett omfattande genomslag. Likaså är det enkelt att uppge att avsikten är att spendera det kapital man har innan man går bort, men en annan sak att faktiskt göra det. Här finns dock en spänning i synen på hur pengar bäst ska nyttjas: om det är viktigt att ta ett generationsansvar och lämna ett ekonomiskt arv eller om pengar är till för att spenderas medan den som tjänat ihop dem fortfarande kan njuta av det.

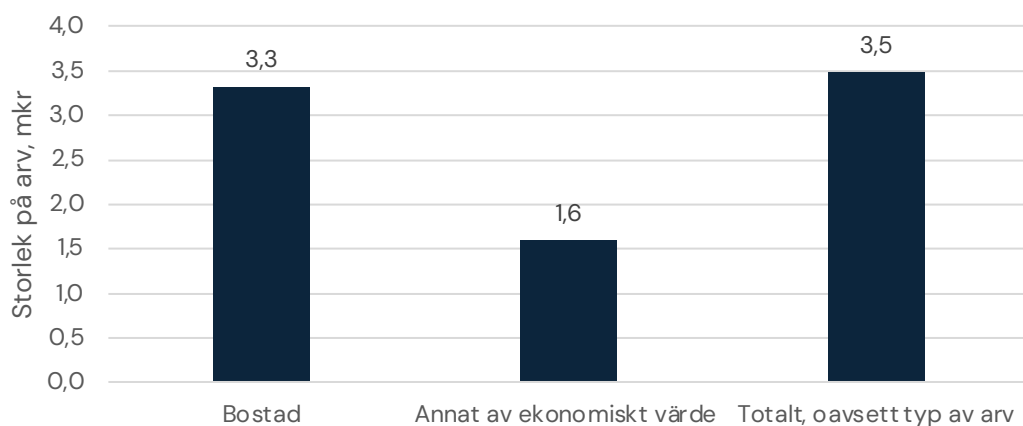
Att en sådan intressekonflikt finns i frågan om frigjort kapital, eller ett samla pengar på hög om man så vill, är tydligt. När det kommer till kapital som är bundet i bostäder är situationen delvis annorlunda. Avsikten med att spendera pengarna medan man lever innebär nog i väldigt få fall att man ska sälja sitt ägda boende för ett leva som en njutningsmaximerande nomad på ålderns höst. På det sättet är bostaden inte bara en arvstillgång som ofta är värd mycket. Det är också en ganska säker tillgång som det finns ett tydligt behov av, även när man blir äldre. Att många inte ens har avsikten att sälja sin bostad syns också i resultaten bland arvlåtarna.

Andel som räknar med att lämna efter sig...



Nästan två tredjedelar av de svarande räknar med att lämna efter sig en eller flera bostäder. Inkluderar man de som svarade att de räknar med att lämna efter sig bostad och annat rör det sig om sammantaget 87 procent. Annat av ekonomiskt värde, exempelvis likvida tillgångar i banken och på börsen är enklare att spendera, eller för den delen se som att pengarna bara finns där och ger lite avkastning. Ens boende eller en fastighet är på många sätt ett väldigt konkret uttryck för ens tillgångar. Dessutom är det enligt undersökningen ofta den tillgång som är värd mest. Bland de som räknar med att lämna efter sig ett arv, uppgår det genomsnittliga förväntade värdet för bostäder till 3,3 mkr. Det förväntade beloppet av annat av ekonomiskt värde uppgår bara till ungefär hälften av detta, 1,6 mkr.

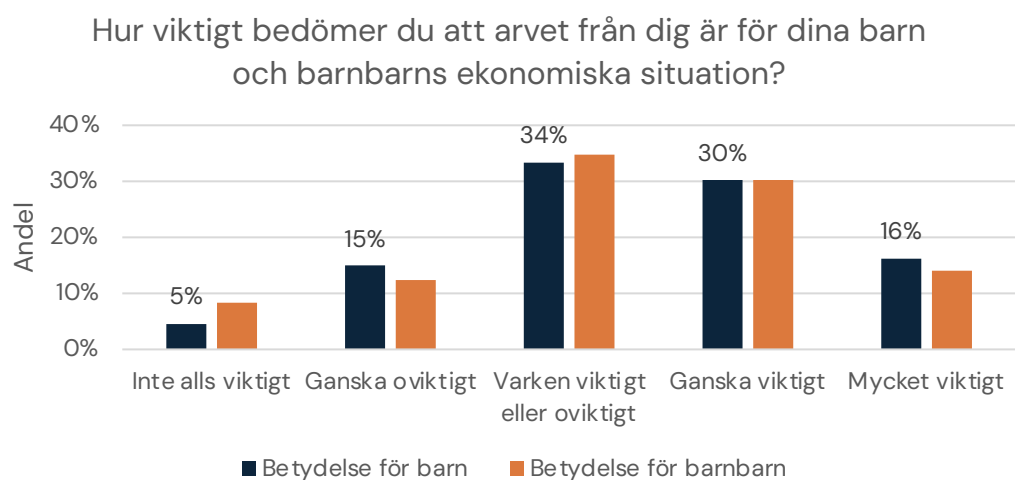
Förväntad genomsnittligt arvsstorlek



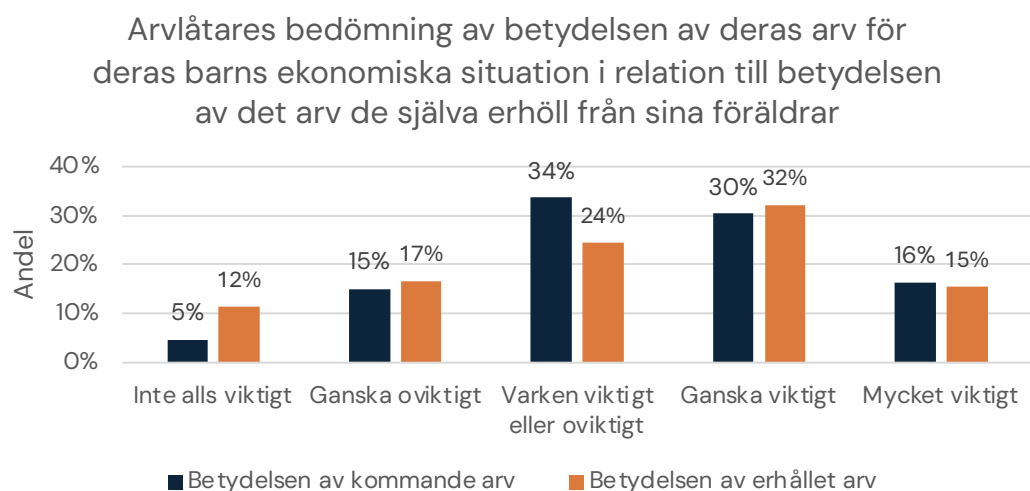
Detta visar tydligt hur bostaden inte bara blivit kanske det mest konkreta i många arv idag, det verkar också vara det som är värt mer än andra tillgångar som överförs mellan generationer.

Normalt är arv något som går från föräldrar till deras efterlevande barn. Den ökande livslängden och en allmänt åldrande befolkning har dock gjort att arvtagarfönstret i de flesta fall numera också innefattar barnbarnen. Detta speglas både i frågorna och svaren i arvlåtardelen av undersökningen. Bland annat uppskattar arvlåtarna att på det stora hela kommer arvet från dem själva få ungefär lika stor betydelse för deras barn som för deras barnbarn. Den ökande livslängden gör helt enkelt att även vuxna barnbarn kan gynnas mycket av ett arv från en mor och-farföräldrar. Samtidigt blir de primära arvingarna – barnen – ofta allt äldre innan de faktiskt ärver sina egna föräldrar.

”Bland annat uppskattar arvlåtarna att på det stora hela kommer arvet från dem själva få ungefär lika stor betydelse för deras barn som för deras barnbarn. Den ökande livslängden gör helt enkelt att även vuxna barnbarn kan gynnas mycket av ett arv från en mor och-farföräldrar.”



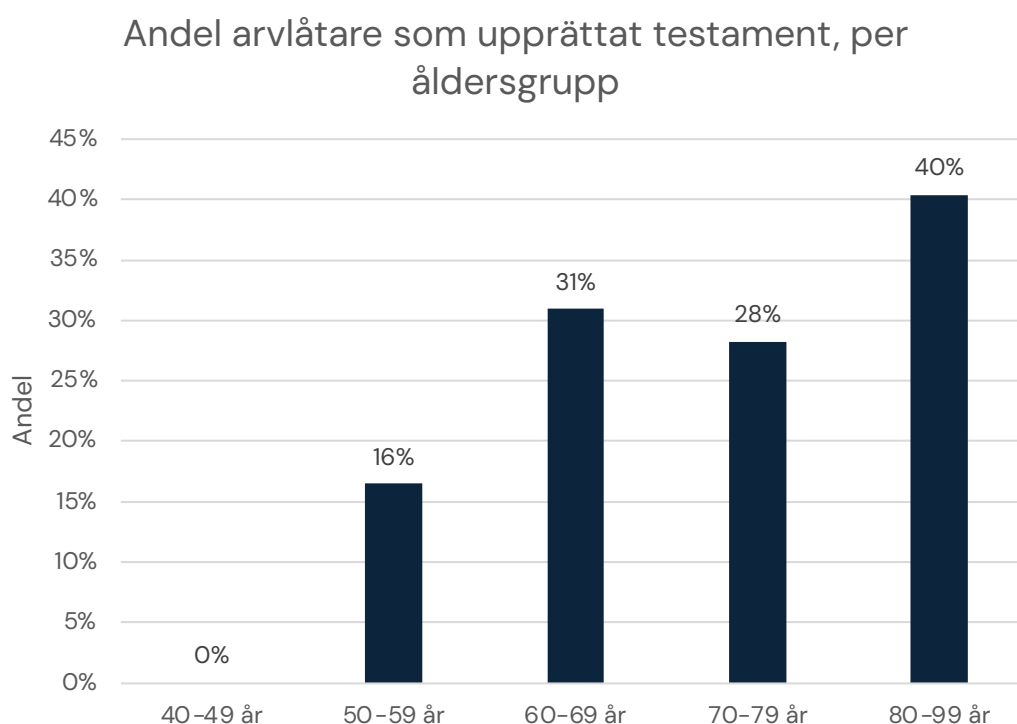
En annan fråga är om ett arv i dag betyder mer än vad det gjorde för dagens arvlåtare. Likt frågan kring arvets betydelse för barn och barnbarn är det inga avsevärda skillnader i detta resultat heller. På det stora hela bedömer arvlåtarna att det arv de räknar med att lämna efter sig kommer ha ungefär lika stor betydelse för deras barns ekonomiska situation som det arv de själva en gång erhållit hade för dem. En betydligt lägre andel anger dock betydelsen av det kommande arvet som "inte alls viktigt".



Arvlåtare och arvtagare: En jämförelse

STORA SKILLNADER. Resultaten visar tydliga skillnader mellan arvlåtare och arvtagare, både när det gäller hur stora arv som förväntas och vilken betydelse de tillskrivs. Arvlåtarna räknar i högre grad med att lämna efter sig arv – både i form av bostäder och andra ekonomiska tillgångar – än vad arvtagarna tror att de kommer att få ärva. Detta indikerar dels att arvlåtarna i högre utsträckning ser på sitt arv som en självklar och planerad del av familjens ekonomi, dels att kommande arv inte är något som diskuteras särskilt mycket.

En Novus-undersökning genomförd på uppdrag av 60plusbanken 2024 visar att tre av fyra svenskar inte har pratat med sina arvtagare om arvet, och att drygt en tredjedel inte heller planerar att göra det. Även i högre åldrar märks samma tendens: endast en av fyra mellan 50 och 64 år, och en av tre mellan 65 och 84 år, uppger att de har haft ett samtal om arv med sina framtida mottagare. Dessutom vet en tredjedel av de tillfrågade inte om deras arvtagare ens förväntar sig ett arv. Även att upprätta ett testamente verkar inte vara en stark norm utifrån respondenterna i vår undersökning. Detta gäller i synnerhet arvlåtare i de lägre ålderskategorierna.

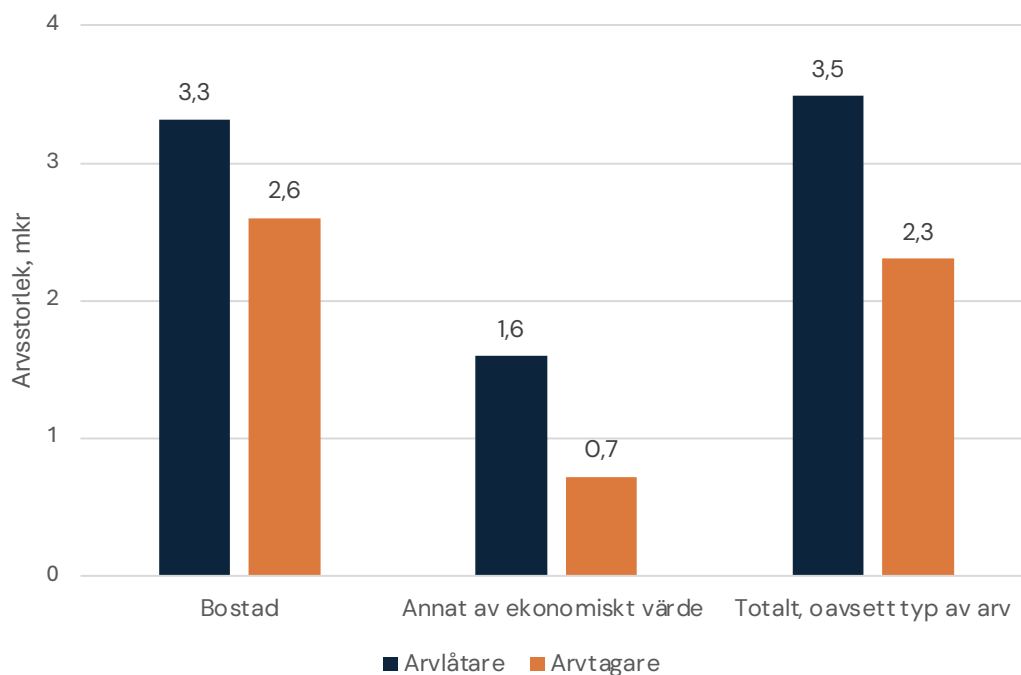


Desto äldre arvlåtaren är, desto högre sannolikhet att arvlåtaren har upprättat ett testamente. I den äldsta åldersgruppen (80–99 år) uppgår denna andel till 40 %, medan noll procent av de svarande i åldersgruppen 40 – 49 hade upprättat ett.

Både kommunikationen mellan arvlåtare och arvtagare, och förberedelsen för ett arv i form av testamente verkar på många sätt vara otillräcklig. Det blir särskilt tydligt i det informationsglapp som råder mellan arvlåtare och arvtagare i undersökningen – både i fråga om hur stora arv som man väntar sig och vilken betydelse de har för den ekonomiska situationen. Arvet verkar i hög grad ha blivit en slags tyst ekonomi där en betydande del av hushållens framtida kapitalöverföringar planeras och sker, men sällan diskuteras öppet mellan generationer.

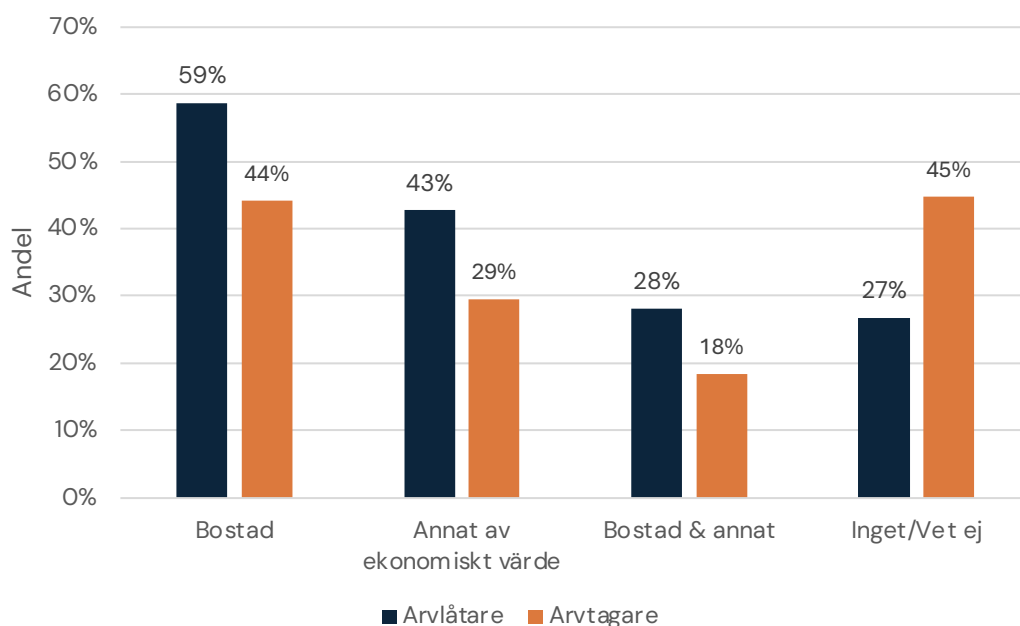
Framför allt visar svaren att arvtagarna ofta underskattar arvets storlek. Det kan i vissa fall bero på att arvtagare förväntar sig att arvet ska delas i syskonskaran. Det kan också vara ett tecken på att arvtagare och arvlåtare inte kommunicerar i särskilt hög utsträckning om ett framtida arv. Det genomsnittliga förväntade arvet bland arvtagare ligger omkring 35 procent lägre än vad arvlåtarna själva uppger att de väntas lämna efter sig.

Bedömning av storlek på arv



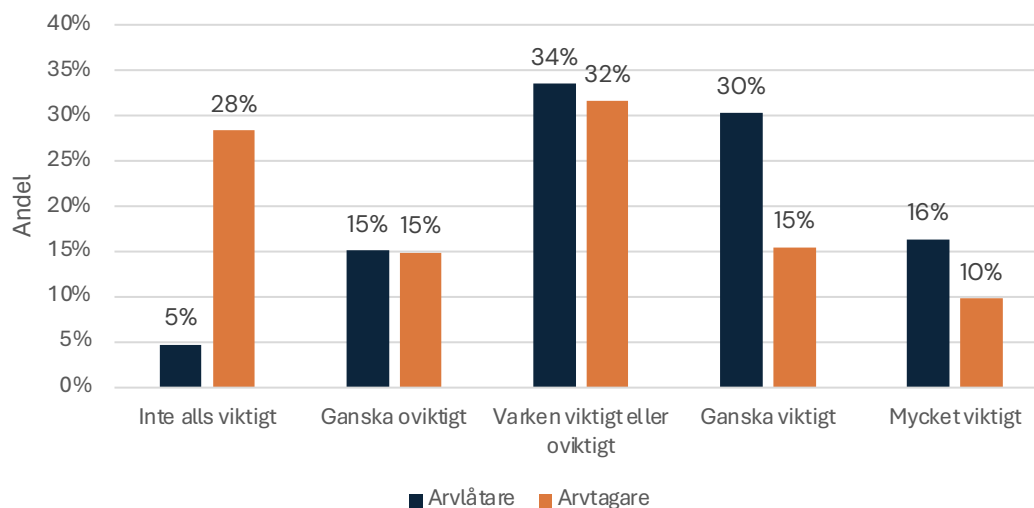
Även i själva frågan om arv som förekomst är det en betydligt högre andel arvlåtare som räknar med att lämna efter sig ett arv, oavsett typ, i jämförelse med andelen arvtagare som tror sig ärva något.

Andel som förväntar sig att ärva respektive lämna efter sig...



Skillnaderna handlar inte bara om de faktiska summorna utan också om uppskattningen av arvets betydelse. Medan nästan alla arvlåtare bedömer att deras arv kommer vara viktigt, eller i alla fall inte oviktigt för arvtagarens ekonomi, är ungefär 28 procent av arvtagarna mer tveksamma till att arvet kommer att ha någon större ekonomisk påverkan överhuvudtaget.

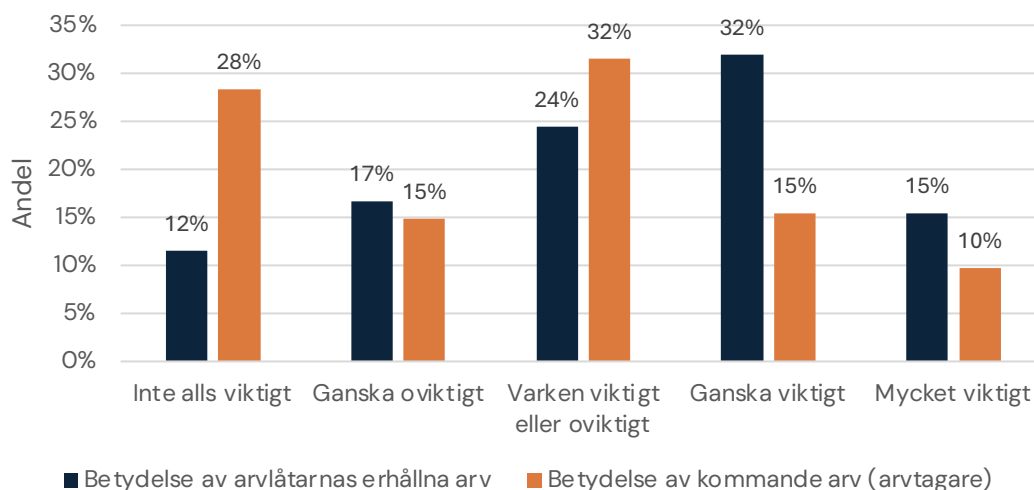
Arvlåtares bedömning av arvets betydelse för arvtagares ekonomiska situation relation till arvtagarnas bedömning



Arvtagare och arvlåtare verkar helt enkelt ha ganska skilda attityder och förväntningar. Föräldragenerationen betraktar arvet som en del av sitt ansvar och som ett sätt att stötta sina barn, medan arvtagarna i större utsträckning betraktar arv som ett potentiellt men osäkert tillskott.

Möjligen rör det sig om en erfarenhetsaspekt, eftersom det är svårt att uppskatta arvets betydelse innan man erhållit det. Undersökningen visar exempelvis att det arv som arvlåtarna själva någon gång erhållit uppskattas ha haft en betydligt större betydelse för arvlåtarnas ekonomiska situation i jämförelse med arvtagarnas uppskattning av betydelsen av ett kommande arv för deras ekonomiska situation.

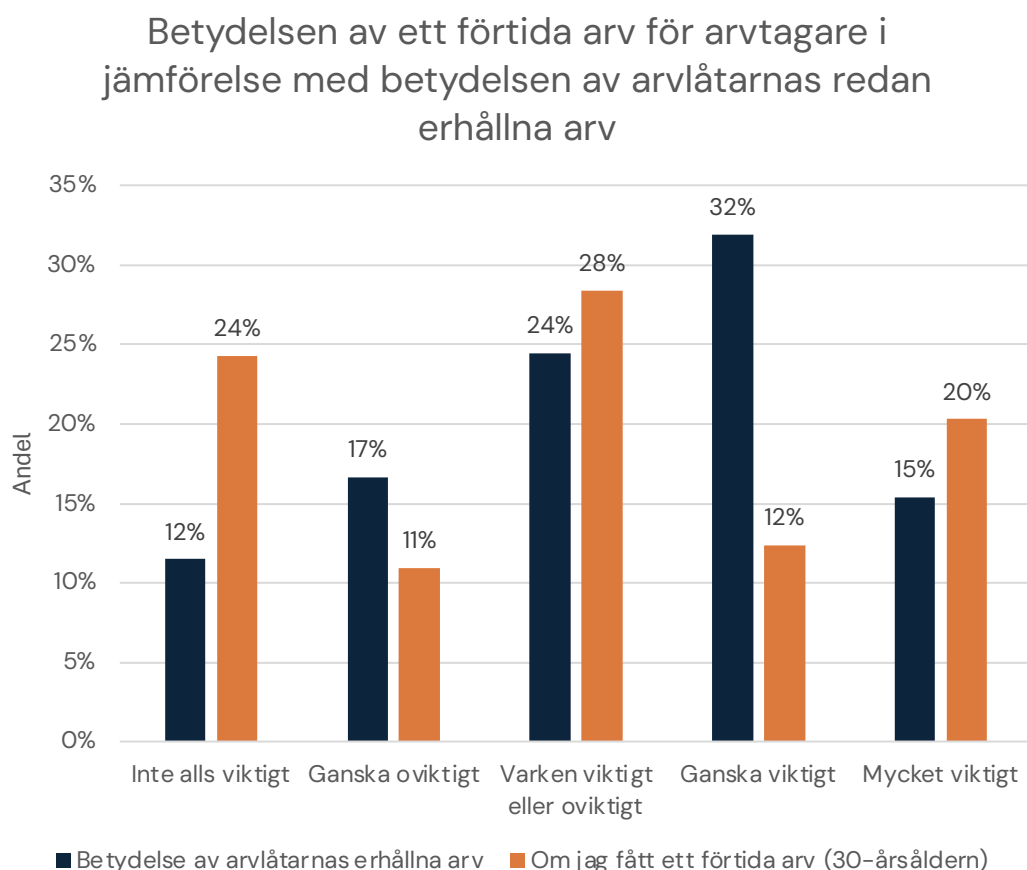
Ekonomisk betydelse av arvlåtarnas tidigare erhållna arv i jämförelse med arvtagares bedömning av kommande arvs betydelse



Det råder alltså inte brist på resurser som ska ärvas, utan snarare finns det ett glapp i förväntningar och perspektiv. Arvlåtarna ser ofta sitt arv som en betydelsefull symbol för trygghet och kontinuitet, något man vill lämna efter sig, medan arvtagarna har en mer återhållsam syn på ett potentiellt framtida arv. Trots att man är en del av samma ekonomiska kretslopp så verkar arvtagare och arvlåtare inte ha en särskilt tydlig kommunikation kring vad som går att förvänta vid ett arvskifte.

”Arvlåtarna ser ofta sitt arv som en betydelsefull symbol för trygghet och kontinuitet, något man vill lämna efter sig, medan arvtagarna har en mer återhållsam syn på ett potentiellt framtida arv.”

En möjlig förklaring till detta är också att arvet i dag ofta kommer senare när arvtagaren i fråga redan är mer ekonomiskt etablerad. I undersökningen finns därför en fråga om arvets betydelse ifall det skulle komma i förtid. Arvlåtarna bedömer att det arv de själva en gång erhållit var viktigare för deras ekonomiska situation i jämförelse med arvtagarnas bedömning av betydelsen om de fått ett förtida arv. En högre andel av arvtagarna anger dock att ett förtida arv hade varit ”mycket viktigt”, i jämförelse med motsvarande andel vad gäller arvlåtares bedömning av betydelsen av det arv de själva erhållit.



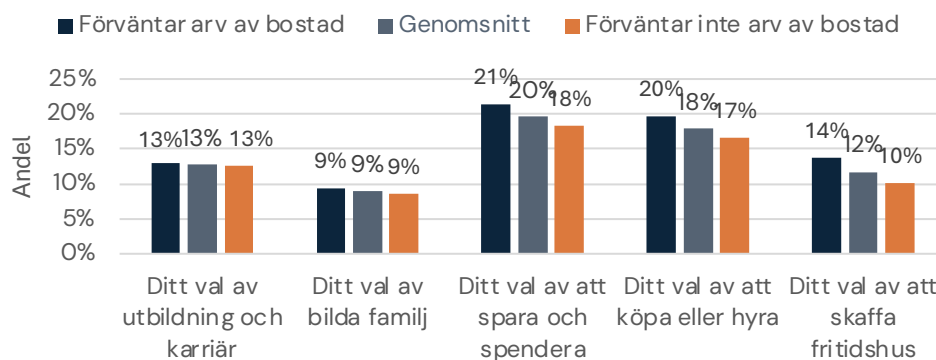
”En högre andel av arvtagarna anger dock att ett förtida arv hade varit ”mycket viktigt”, i jämförelse med motsvarande andel vad gäller arvlåtares bedömning av betydelsen av det arv de själva erhållit.”

Arv som ekonomisk kompass: Så styr framtida tillgångar dagens ekonomiska beslut

FÖRVÄNTANSEFFEKTER. Arvets betydelse visar sig inte bara efter att det faktiskt skiftats och dödsbot delats upp. Det verkar också påverka det ekonomiska beteendet även innan det realiserats. Resultaten från undersökningen visar att förväntningar på arv påverkar respondenternas ekonomiska beteenden redan på förhand. Exempelvis uppger ungefär en av fem arvtagare att möjligheten att arva påverkat deras beslut kring sparande och konsumtion, och nästan lika många anger att arvsförväntningar påverkat valet att köpa respektive hyra sin bostad. Även beslut om att skaffa fritidshus går att koppla till just framtida arv.

Arvtagare anser att föräldrarnas ekonomiska situation och möjlighet till arv i högst utsträckning har påverkat val att spara och spendera (20 %) samt val att köpa eller hyra bostad (18 %). Dessa val påverkas även av förväntan om att arva, eller inte arva, en bostad. Arvet av bostad påverkar också valet av att skaffa fritidshus.

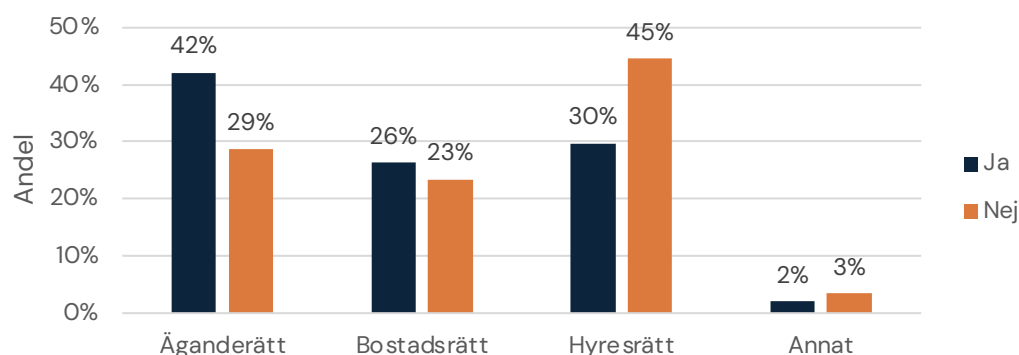
Andel som svarat "Ja" till att föräldrars ekonomiska situation, redan erhållet förskott på arv och/eller din möjlighet till framtida arv har påverkat...



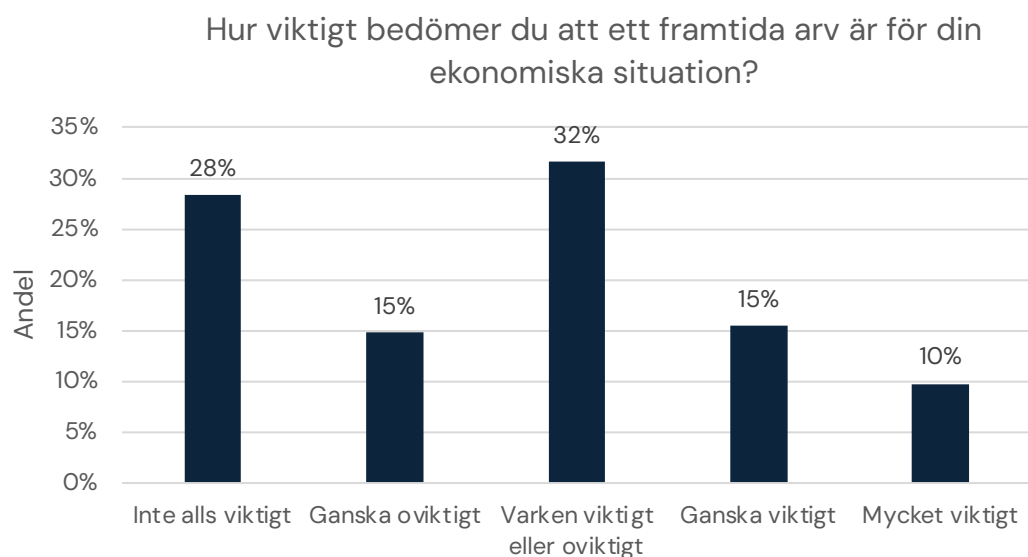
Det är ett mönster som överensstämmer med annan forskning. I den brittiska rapporten *Inheritances and Inequality over the Life Cycle* från Institute for Fiscal Studies uppskattas att hushåll som förväntar sig ett arv i genomsnitt spenderar omkring 20 procent av arvet i förväg, genom högre konsumtion eller lägre sparande. Förväntningar på arv – så kallade *anticipation effects* eller förväntanseffekter – påverkar alltså ekonomiska beteenden innan själva arvet sker. För många hushåll fungerar därför arvet som en slags ekonomisk kompass, en föräning om att ekonomiska medel kommer ärvas i framtiden.

De som förväntar sig att arva bor också i högre utsträckning i ett ägt boende redan i dag (68 %) jämfört med dem som inte gör det. Själva förväntan på ett arv kan alltså på förhand bidra till att förstärka redan etablerade ekonomiska mönster.

Räknar du med att arva någon/några bostäder från dina föräldrar?

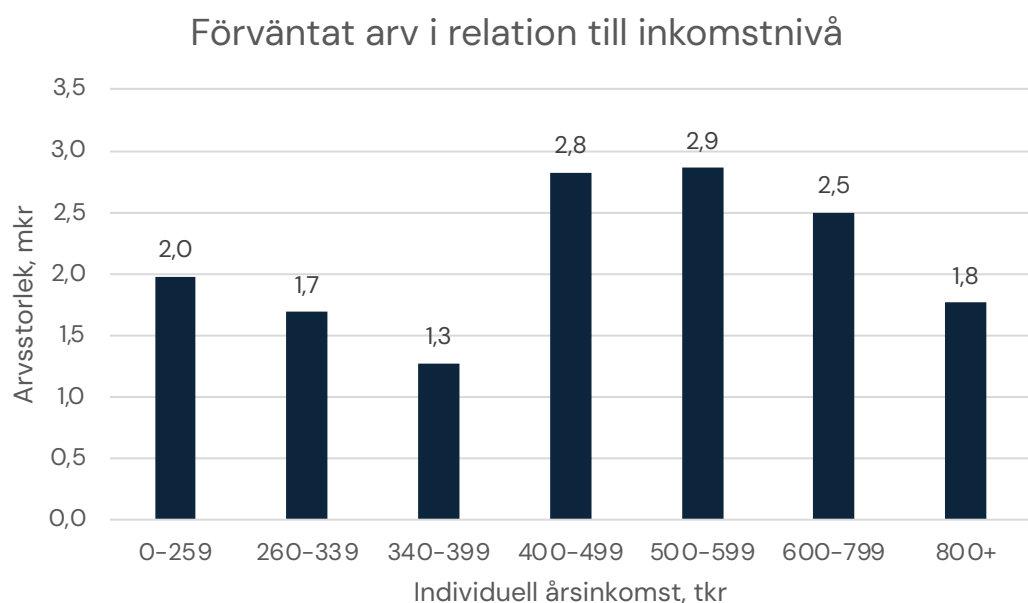


Av de svarande uppger ungefär 20 procent att själva arvet kommer vara viktigt för deras ekonomiska situation. Samtidigt så verkar arvet redan innan det sker vägleda vissa ekonomiska beslut och skapa någon slags trygghet. Arvet fungerar således inte bara som en överföring av tillgångar mellan generationer utan också som en slags struktur för ekonomiskt självförtroende.

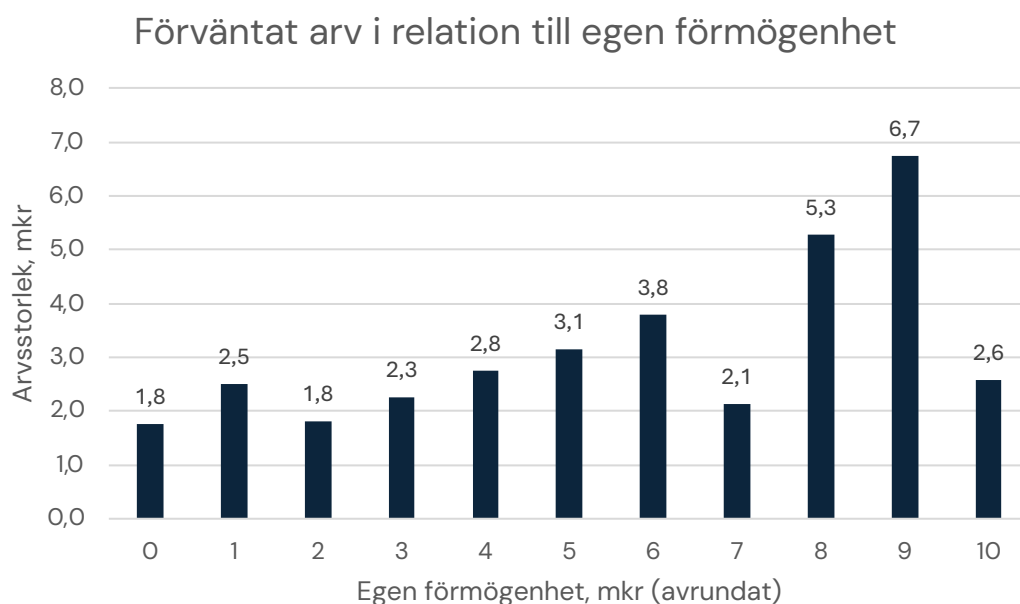


Arv som stigberoende – så blir det moderna arvet en multiplikator för ojämlikhet

RIKA BLIR RIKARE. Precis som ett kommande arv verkar kunna bana väg för ett bättre ekonomiskt självförtroende verkar också arvet bidra till att förstärka redan befintliga positioner i den ekonomiska hierarkin. Ett av de tydligaste resultaten i undersökningen är nämligen sambandet mellan inkomst, förmögenhet och förväntat arv. De med högst inkomster – över 400 000 kronor per år – förväntar sig att arva en bra bit över 2 miljoner kronor, medan de med lägre inkomster förväntar sig att arva mindre.



Även förmögenhetsnivåer påverkar det förväntade arvets storlek. Undersökningen visar att det förväntade arvet ökar i de flesta fall (med undantag från just de med förmögenheter på 7 respektive 10 mkr) för varje ytterligare miljon i egen förmögenhet. Större arv har alltså en tendens att tillfalla dem som redan har höga inkomster eller mycket kapital, vilket både befäster och stärker redan starka ekonomiska grupper.



Denna utveckling är ett uttryck för vad som ibland kallas för stigberoende där tidigare ekonomiska fördelar påverkar framtida möjligheter. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) har visat att arv ligger bakom mer än hälften av sambandet mellan föräldrars och barns förmögenhetsstatus. Förmögenhetsrörligheten i Sverige är betydligt lägre än inkomströrligheten, vilket innebär att kapital i större utsträckning "ärvs" än arbetas ihop. OECD konstaterar samma sak: *"Inherited wealth accounts for a growing share of total household wealth, reinforcing inequality across generations."*

Arvtagare som redan äger sin bostad, har högre inkomst och en större nettoförmögenhet, förväntar sig större arv än de som saknar en motsvarande sådan ekonomisk bas. Arv förstärker alltså redan befintlig ekonomisk ojämlikhet och fungerar som en slags multiplikator där redan existerande förmögenhet med åren och med arv skapar ännu större förmögenheter.

"Arv förstärker alltså redan befintlig ekonomisk ojämlikhet som en slags multiplikator där redan existerande förmögenhet med åren och med arv skapar ännu större förmögenheter."

Avslutning och slutsatser

ETT NYTT ARVLANDSKAP. Arvet verkar delvis ha återtagit sin roll som en betydande ekonomisk kraft i Sverige. Under 1900-talet minskade arvets betydelse när välfärdsbygget och arbete blev de viktiga grundplåtarna för ekonomisk trygghet. Nu verkar vi stå inför en återkomst av arvets som en ekonomisk påverkansfaktor. När stora förmögenheter – inte minst i ägda bostäder – nu överförs från den ägande 40-tals- och 50-talsgenerationen till deras barn och barnbarn förstärks ekonomiska positioner.

- **Bostaden står i centrum för det moderna arvet.**

Det ägda boendet är enligt undersökningen både den mest förekommande och den mest värdefulla arvstillgången. Nästan hälften av alla tillfrågade förväntar sig att arva en bostad, vilket visar hur förmögenhetsöverföringen i Sverige i hög grad sker genom det ägda boendet.

- **Ett växande men odokumenterat fenomen.**

Internationella jämförelser visar att summorna som överförs i arv växer snabbt. Undersökningen indikerar också att arv av mer betydande ekonomisk omfattning verkar tillfalla allt fler. Sedan arvsskatten avskaffades 2005 finns dock ingen officiell statistik över arvsöverföringar och hur stor del av svensk ekonomi som de utgör.

- **Informationsgap mellan generationer.**

Undersökningen visar att arvtagare underskattar arvets värde med omkring 35 procent jämfört med vad arvlåtarna själva uppskattar att de kommer

lämna efter sig. Detta informationsglapp kan tyda på en bristande kommunikation om kommande arv, men också att arvtagare förväntar sig att arvet ska delas mellan flera bröstarvingar.

- **Arvet som förstärkare av den befintliga ekonomiska situationen.**

Sambandet mellan inkomst, förmögenhet och förväntat arv är tydligt: högre inkomster och större förmögenhet hänger samman med högre arvsförväntningar. Arvets betydelse och omfattning är därmed större bland de hushåll som redan har en stark ekonomisk bas.

- **Från angelägenhet för eliten till allmångods.**

Arv är inte längre en fråga för en ekonomisk överklass. Även inom breda samhällsskikt som i medelklassen, verkar betydande kapitalöverföringar redan ske genom arvsskiften – ofta i form av just bostäder.

Ett skifte att följa framöver

Sammantaget visar resultaten att Sverige verkar röra sig mot mer av ett arvssamhälle där ägda tillgångar, snarare än inkomster, får allt större betydelse för hushållens ekonomi. Arvet är inte bara något vi får – det är också något som formar hur vi lever, bor och sparar långt innan arvet faktiskt realiserar. Det innebär att något som i grunden är en privatsak för den lilla världen håller på att få en allt större samhällsekonomisk tyngd – och bli en ekonomisk erfarenhet som tycks påverka alltmer och allt fler.



Källförteckning

Boverket, *Bostadsmarknadsenkäten 2024 – Kommunernas bedömningar av bostadsmarknadsläget* (Karlskrona: Boverket, 2024).

Institute for Fiscal Studies (IFS), *Inheritances and Inequality over the Life Cycle*, IFS Report R188 (London: IFS, 2021).

Institute for Fiscal Studies (IFS), *Summary Note – Inheritances and Inequality over the Life Cycle* (London: IFS, 2021).

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU), *Förmögenhet och arv över flera generationer*, Rapport 2018:20 (Uppsala: IFAU, 2018).

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU), *Arv viktig förklaring till att barns förmögenhet liknar föräldrarnas* (Pressmeddelande, 2018), www.ifau.se.

Länsförsäkringar Fastighetsförmedling, *Fast i flyttkedjan – rapport om bostadsrörlighet och seniorbostäder* (Stockholm: Länsförsäkringar, 2025).

Novus, *Undersökning om arv* (på uppdrag av 60plusbanken, 1–7 juni 2024).

OECD, *Inheritance Taxation in OECD Countries* (Paris: OECD Publishing, 2021).

OECD, *Housing Taxation in OECD Countries* (Paris: OECD Publishing, 2022).

Palomino, J., García-Peñalosa, C., och Pijoan-Mas, J., "Wealth Inequality, Intergenerational Transfers, and Family Background," *Oxford Economic Papers* 74, nr 2 (2022): 420–445.

Perkins, Bill, *Die With Zero: Getting All You Can from Your Money and Your Life* (New York: Currency, 2020).

Regeringen, *Avskaffande av arvsskatt och gåvoskatt*, Prop. 2004/05:25 (Stockholm: Finansdepartementet, 2004).

Skatteverket, *Rättslig vägledning: Arvs- och gåvoskatt* (upphävd), www.skatteverket.se. (Hämtad 4/10 2025).

